

KÖKTÜRK, Erol, "Ormanlar Yanarken ve Biz Seyrederken", *Cumhuriyet Gazetesi*, 27.09.1994, s: 2.

ORMANLAR YANARKEN VE BİZ SEYREDERKEN...

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK
Harita Mühendisi

1994 yılının yaz ayları, televizyonlarda, diğer toplumsal alevlerin yanı sıra, ormanlardaki alevlerin de yükselişinin seyredildiği bir dönem oldu. Gelibolu ile yoğun biçimde kamuoyu gündemine girdi orman yangınları. Yangınlar yükseldikçe, içimiz parçalandı. Ama korkum, bunlar unutulup gidecek. İnsanlar yine, gündelik yaşam sıkıntıları içinde, bir dahaki yangına kadar anımsamayacaklar bunları. Nazım bir şiirinde, "Yirminci yüzyılda en çok bir yıl sürer ölüm acısı," der. Artık ölüm acıları bile bir yıl sürmüyor. Gidenler unutuluyor, hem de artık çok çabuk...

1987 yılında Zürih'te bir günlük gazetede, "Zürih Ormanlarının % 30'u Hasta" diye bir haber çıkmıştı. Bundan birkaç gün sonra bu hasta ormanların tedavisi için kentte bir gösteri olmuştu. Bizde ormanlar ölüyor, ölü ağaçların yanı sıra tazecik fidanlar yanıyor, ama biz "vah" ederek görevimizi yerine getirmiş oluyoruz.

Yangınların birine diğeri eklenirken ve yayın organları değişik nedenler üzerinde dururken, bugüne kadar devlet katında bu nedenler, failler, yakanlar konusunda gerçek bir kanıt ortaya konulamamış olmasını, bir vatandaş olarak hayretle izliyorum. Anız gidiyor gidiyor, ormanı bir kenarından tutuşturuyor. Piknik deniyor, sigara izmariti deniyor. Daha ileri sabotaj deniyor. Daha ileri spekülâtörler deniyor...

Ülkede, değerli bilim adamı Prof. Dr. Lütfü DURAN'ın dediği gibi tam bir "Yönetim Karmaşası" yaşanıyor. Bir politika uygulanıyor. Orman yanıyor, bir şey yapılamıyor... Gecekondulaşma oluyor, bir Şey yapılamıyor... Kıyılar yağmalanıyor, bir şey yapılamıyor... Ondan sonra da deniyor ki, "devlet küçülsün ve bu çerçevede elindeki toprakları da elden çıkarsın"... Ve diyor ki bazıları, "gecekondulaşmanın nedeni, devletin toprak sahibi olmasıdır". Hayretler içinde okuyorum...

Bence bunların nedeni devletin toprak sahibi olması değildir, tam tersine "devletin topraklarının sahibi olamamasıdır". Ve devlet cumhuriyet dönemi boyunca özel mülkiyete gösterdiği özeni, hiçbir zaman kendi mülkiyetine göstermemiştir. Ve son yıllarda, hele hele 1983'lerden sonra kendi mülkiyetine tasfiyeci bir yaklaşıma girmiş, bunu yasalarıyla da desteklemiştir.

Bu süreç 1926'dan beri böyle işlemiştir. Sayın Tului SÖNMEZ'in 31.12.1992 günlü Cumhuriyet Gazetesi'ndeki Şu yaklaşımı ve sorusu bugün de geçerlidir: Taşınmaz iyeliği (mülkiyeti) Türk Yurttaşlar Yasası'nın (Medeni Kanun) 632. ve izleyen maddelerinde tüm esaslarıyla tanımlanmış ve açık hükümlere bağlanmıştır. 4 Nisan 1926'da yayımlanan bu kanun, 936. maddesi gereğince 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girecektir. Demeye kalmadan 15 gün sonra alelacele 19.4.1926 günlü ve 810 sayılı bir kanun yürürlüğe konarak, "zamanaşımı veya senetsiz olarak edinildiği iddia edilen araziler" müracaat edenin adına "mülkiyeti tapuya tescil edilir" hükmü getiriliyor. Yurttaşlar Yasası kabul olunmuş, hatta ilan da olunmuş, pekiyi, öyleyse bu temel yasanın taşınmaz mülkiyetiyle ilgili hükümlerini bir anda bertaraf ediveren bu yasa kimler tarafından, kimler adına yürürlüğe konuyor?

Bunun örnekleri çok... Ama bir tanesi çok çarpıcıdır. Ülkemizde adıyla-sanıyla ilk toprak reformu uygulaması bilindiği gibi 1973 yılında Urfa'da başlamıştır. Bu çerçevede yapılan öncelikli ve hızlandırılmış kadastro sonucu ortaya çıkan tablonun bir görüntüsü şudur: Tapulaması yapılan 16 milyon 500 bin dönüm arazinin yarısı bu zamanaşımı hükümlerine dayanılarak, bilinen çevrelerce edinilmiştir. Sözü edilen hükümler bugün çağdaştırmaya çalıştığımız kadastronun dayandığı yasaların değişmez hükümleri durumundadır. Anayasa'nın değiştirilemez maddeleri gibi, değişmez zamanaşımı hükümleri...

İşte böyledir bizim "taşınmaz mevzuatımız"... Ormanlar da bu yaklaşımdan nasibini almaktadırlar. Bilindiği gibi, Anayasa ve yasalar gereği orman alanları daraltılamaz ve mülkiyet konusu edilemez... Ancak bu alanlarda kullanım hakkı farklı 2 biçimde doğabilir; tahsisler ve orman rejimi dışına çıkarmalar.

Tahsislerin konut amacına dönük olmamaları gerekir. O nedenle de bazı amaçlara dönük olarak geçici tahsisler yapılabilir: Ocaklar, madenler, su ürünleri tesisleri, en az 100 yataklı turizm amaçlı yatırımlar, yat-çecek yerleri, turistik amaçlı alış-veriş merkezleri v.s. Ama kabul etmek gerekir ki, bu tahsislerden turizm amaçlı olanları geçici tahsis olarak nitelemek zamanla olası olamamaktadır. Çünkü 49 yıllığına yapılan bir tahsisten geri dönüş herhalde pek söz konusu olmaz. Bu yolla, özellikle turizm yörelerindeki birçok alan halkın gezebileceği orman alanı olmaktan çıkmıştır. Biliyoruz. Bazıları oralarda golf oynayabilir...

Aslında burada asıl sorun, orman rejimi dışına çıkarılan alanlardır. 6831 sayılı Orman Yasası'nın 2-b maddesi gereği, orman vasfını yitiren yerlerde orman kadastro yapılarak, bu yerler hazine adına tescil edilmektedir. Ancak, bilinmektedir ki, bu tür alanların ayrı ve özel dökümü (envanteri), ne yazık ki, yapılmamaktadır.

Hangi araziler orman rejimi dışına çıkarılmaktadır? 31.12.1981 tarihine kadar orman vasfını yitirenler. Orman rejimi dışına çıkarma işi aslında 1977 yılında başlamıştır. O zamandan bu yana, örneğin İstanbul'da 5.000 ha arazi bu yolla hazine adına tescil edilmiştir.

Burada sorun iki türdür: Birisi orman alanlarının kaçak yapılarla işgal edilerek esas özelliklerini yitirmesi sorunu... Öteki sorun ise, ağaçların sökülerek tarla açılması olayları...

İkinci olay, yani tarla için yer açmalar çok yaygın. İstanbul ve çevresinde gündüzleri uyuyan, geceleri çalışan grayderlerin sayısı çok... Alemdağ'da, Beykoz'da bunlara özellikle çok iş düşüyor.. Orman idaresi bu olayları sınırlara tel örgü çekerek kontrol altına almaya çalışıyor. Bunun önleyici bir etki yapmasından çok, belki caydırıcı bir etkisi olabiliyor. Tel dediğin ne ki, kesilir bir şey sonuçta...

Görülmektedir ki, orman vasfını yitirme, doğanın kendi koşullarında gerçekleşen olaylar değil. Yani toprağın yapısında ve o bölgedeki klima durumunda ortaya çıkan değişimler sonucu "ağaç yetişmez" bir durum oluşmuyor. Tersine "insan eli", yani yapaylık giriyor işin içine... Ve bunun sonucu ağaçtan yoksun bırakılan, ama ağaç yetişme özelliği yok olmamış olan alanlar orman rejimi dışına çıkarılıyor, kadastro sonucu hazine adına tescil yapılarak, tapu Milli Emlak Müdürlüğü'ne veriliyor. O zaman anlıyor ki hazine, yeni bir alanın sahibi olmuş... Oysa Orman Kadastro Komisyonları'nın çalışmaya başlamasından tapuya tescile kadar geçen sürede bu alanlar zaten "halledilmiş" oluyor... Yani devletin mülkiyeti, yine kağıt üzerinde demeyelim, ama tapuda kalıyor.

Bu ülkede özel mülk tapular "deldirilmez", ama devletin tapusu, daha eline geçtiği gün delinmiş oluyor...

Orman İdaresi, tüm iyi niyetiyle ve gücüyle ormanları korumaya çalışıyor... Ama toprak kıt kaynak... Çoğaltılmıyor... Kıtlık rantını paylaşma hevesinde olanlar, gözlerini ormanlara dikebiliyor. Kentlere göçün yarattığı baskı tel örgü dinlemiyor. Hep düşünüyorum, acaba Aydos Ormanları bu baskıya ne kadar dayanabilecek diye... Etekleri boyun eğmiş bile... Eteklerdeki işgal bir kere yapıp durmuyor. Her işgal ikincisine çağrı çıkarıyor. Ve işgaller ormanların içlerine ve doruklarına doğru sinsi biçimde ilerliyor... Bunlar görünmez biçimde de değil, herkesin gözü "nünde oluyor...

Sonra da "olan olmuş, yiten yitmiş, giden de gitmiş" oluyor. Görevlilerin iyi niyet sınırını aşan bir noktaya geliyor gelişmeler. Görevliler tehdit edilebiliyor, o görevini yapamaz, işgalcilerle uğraşamaz oluyor. Belki bazıları da bilinçli olarak görmezden geliyor. Devlet çözüm getirmiyor, memur çaresiz kalıyor... Ve tüm bunların sonunda da böylesi bir süreç kurumsallaşıyor.

Anayasa'nın 169. maddesi, yanan ormanlarla ilgili hükmünde, "yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz" diyor.

Ormanların mülkiyeti konusunda, "devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz... Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz" hükmünü getiriyor. Bu da fena değil.

Ama bir konuda kapıyı aralık bırakıyor. Anayasa diyor ki, "Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz".

Aslında burada son "veya" kapıyı öyle bir açıyor ki, içeri milyonlar girebilir... Ve öyle bir boşluk var ki ormanları kurutuyor. Maddede, yanan alanlar dışında bir ağaçlandırma zorunluluğu getirilmemiş.

Ormanlar yanıyor... Bizler seyrediyoruz... Anayasa yanan yerler ağaçlandırılmalıdır diyor...

İhmal, dikkatsizlik, sigara izmariti, sabotaj, spekülasyon, vatan hainliği, doğaya ve yaşama hakkına saygısızlık, her ne nedenle olursa olsun, ormanların değil, yitip giden tek bir ağacın bile değerini bilmek gerekiyor. Bazılarının, "abartacak bir şey yok, geçen yıl da aynı miktarda orman yanmıştı," biçimindeki safsatalarını yüzlerine vurmak gerekiyor. Böyle bir savunmayı mahkum etmek gerekiyor.

Evet, hakların yazılmış olması yetmez. Onların kazanılmış olması gerekir. Bilinmelidir ki, her yazılmış hak, kazanılmış hak değildir. Asıl olan ise hakların yazılmış olması değil, kazanılmış olmasıdır. Bu olgu ormanlar için de geçerliliğini koruyor. Ormanların yok olması konusunda, toplumda herkesten aynı duyarlılığı beklemek belki çokça iyimser bir yaklaşım. Ama hiç olmazsa "ben bireyim" diyenlerin iz sürücü olmaları gerekiyor.

Ummak ve dilemek istiyorum ki, yangınlar da, ülkemizdeki taşınmaz değerlerinin sömürü aracı olarak kurumsallaşmasın... Tıpkı yakılan yalılardan yerine, yolu bulunup betonların dikilmesi gibi...

Ben ormanlarımızı geri istiyorum!.. Yeşile boyanmış betonlar, bacalar, duvarlar istemiyorum...